

Şirketi hayriyenin satın alınmasına dair Mukavelenamenin tasdiki hakkında kanun lâiyhası ve Bütçe, Münakalât ve Ticaret Encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümen mazbatası (1/369)

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Says : 71 - 270, 6/2978

10 . XI . 1944

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reislğine

Şirketihayriyenin satın alınmasına dair mukavelenamenin tasdiki hakkında Münakalât Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 9 . XI . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhasının esbabı mucibe ve ilişkileriyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Şirketihayriyenin satın alınması mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanunun mucip sebepleri

İstanbul Boğaziçinde Münakale işlerini yapmak üzere imtiyaz alan Şirketihayriyenin gerek imtiyaz mukavelesinin bitmek üzere olması gerekse bazı ihtiyatsız hareketleri sebebiyle son zamanda müşkül durumda bulunması sebebiyle ve Vekâletimizin doğrudan doğruya mesuliyeti altında yapılmakta olan bu önemli aslı âmme hizmetinin birden bire inkitaa uğraması tehlikesi alâmetleri görüldüğünden mahallinde mütehassis bir heyet tarafından esaslı bir surette teftiş ve murakabe edilmiş ve hizmetin gerek mukavele müddeti esnasında ve gerek rekse ileride emniyet ve selâmetle cereyanını temin için gerekli tedbirler alınması için Şirketihayriyenin gerek bugünkü ve gerekse bundan evvelki Meclisi idare reislerinin de salâhiyetname ibraz ederek buldukları bir komisyonda Şirketihayriyenin malî ve idari durumunun ıslâhına imkân olmadığı bu hizmetin bugünkü vaziyette ve hattâ ileride kârlı bir mevzu olamayacağı halihazırda diğer haklardan yüksek bulunan tarifelerine fakir Boğaziçi halkının dağılmasını intaç edebilecek nispette zamlar yapıldığı takdirde bile malî durumunun düzelemeyeceği bu hizmetin bu senelerde kazanan malî, idari durumu iyi bir halde bulunan Devlet Denizyolları tarafından satın alınması suretiyle ifası mümkün olacağı hususu doğrudan doğruya şirketin salâhiyetli mümessilleri tarafından teklif edilmişti. Bu teklif üzerine satın alma müzakerelerine devam ve intaç edilerek taraflarca imza edilmiş ve Büyük Millet Meclisince evvelce satın alınan ve âmme işleri ifa eden diğer anonim şirketlerin mukavele ve bunları müeyyit kanunlar ile mukavele hükümlerine göre tanzim edilen kanun projesi ilişik olarak sunulmuştur. Taraflarca imza edilen mukavelenin (6) ncı maddesinde mukavelenin imzası tarihinden itibaren (3) ay zarfında Büyük Millet Meclisince tasdik edilmediği takdirde mukavelenin hükümsüz kalacağı mezkûr bulunmaktadır.

Muhtelit Encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muhtelit Encümen

Esas No. 1/369

Karar No. 24

9 . I . 1945

Yüksek Başkanlığa

Şirketihayriyenin satın alınmasına dair mukavelenamenin tasdıkı hakkında .Münakalât Vekâletince hazırlanıp Başvekâletin 10 . XI . 1944 tarihli ve 6/2978 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası 13 . XI . 1944 tarihli üçüncü Umumî Heyet toplantısında Bütçe, Münakalât ve Ticaret Encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene verilmekle Münakalât Vekili Ali Fuad Cebesoy ve Maliye Vekâleti adına Hukuk müşaviri hazır oldukları halde incelendi ve görüşüldü.

Şirketihayriyenin zaman zaman çok iyi hizmetlerle geçen uzun mazisi ve bu itibar ile haiz olduğu kıymet üzerinde tam bir görüş birliği mevcut olmakla beraber bir asra yaklaşan mevcudiyet devresi boyunca zaman zaman vukua gelen ve umumî hayatta mühim tesirler yapan büyük hâdiselerin, derin ve türlü değişiklikleri ve nihayet öz mevzuunda ve idaresinde uğradığı bir takım arızaların hayatîyetini zedelemiş ve bu günkü ağır şartların bu zaftı bir kat daha arttırmış olduğu da inkâr edilemez bir hakikattir. Şirketin bilânçolariyle bunlara bağlı ihşai cetvellelere dikkatli bir göz gezdirilince bile bu hakikat pek iyi anlaşılabilir.

İşte bu vaziyet ilcasıyledir ki Münakalât Vekili tarafından encümende izah edildiği üzere şirket mümessilleri 1943 senesi sonlarında Hükümete müracaat edip uhdelerinde bulunan âmme hizmetini gereği gibi ifaya artık takatları kalmadığını beyan ile işten alâkaları kesilip hizmetin Hükümetçe deruhde olunması ricasında bulunmuşlar ve Hükümet, yaptığı esaslı tetkikler ve temaslar sonunda şirket vapur ve iskelelerinin devamı müsamaha ile görülemeyecek derecede haraplaştığını, tamir atelyesinin vesait ve personel itibarıyla matlup faaliyeti başaramıyacak kadar gerilemiş ve kifayetsizleşmiş olduğunu, memurlarının ücret ve bakım azlığından dolayı acmacak ve âcil bir yardımı icabettirecek bir zaruret içinde bulunduğunu ve bütün bu sebeplerle diğer âmillerin tesiri şirketin umumî idaresinde

kesin ve kuvvetli bir takviye ve ıslah zarureti husule getirdiğini ve bu zaruri ve yakın bir mazide Haliç Şirketi içinde çok canlı bir misali görüldüğü veçhile fazla tehiri çok ağır mahzurları dâi perişanlığı yenmeğe, şirket bünyesinde takat ve kifayet bulunmamakla vâkı talebi terviçten başka çıkar bir yol olmadığını görerek mubayaa yoluna girmiştir. Tetkik mevzuumuz olan kanun lâyihasına merbut mukavele bu esaslı müşahede ve anlaşmanın mahsulüdür.

Verilen izahattan anlaşıldığına göre esasta ve mubayaa bedeli üzerinde önceden hâsıl olan mutabakat iki taraf arasında daima mahfuz kalmakla beraber başta mukavelenin başlangıç tarihi ve geçmiş ve geleceğe ait bütün hak ve vecibeler için Hükümetçe tam halefiyet kabul edilmesi mevzuları olmak ve bu son noktada hassatan ve münferiden memurların diğer bazı mümâsili mubayaaalarda olduğu gibi şirketi bazı ağır mütalebeler karşısında bulundurmaları ihtimalini önlemek maddeleri bulunmak üzere diğer tatbiki ve tâli şartlar hakkındaki müzakereler bir hayli uzamış, arada inkitalar vukua gelmiş fakat nihayet katî anlaşma temin edilerek mukavele son şeklini almış ve şirketin salâhiyetli uzuvlarınca usulü dairesinde tetkik, kabul ve imza edilmiştir.

Bütün bu muamele ve münasebet safahatına ait olarak sözle ve yazı ile verilmiş olan tafsilâtın husule getirdiği intiba şirket hissedarlarından kanuni kifayet haddinin bir hayli üstünde mühim bir ekseriyetin alım, satım işinin mukavele ile mukarrer şartlar dairesinde vukuunu tam ve kâmil bir rıza ve kanaatle kabul etmiş oldukları suretindedir.

Diğer taraftan, mukarrer bedel ile mukavelenin diğer şart ve kayıtlarının Hükümet menafii noktai nazarından da musip olduğu kanaatı hâsıldır.

Millî bünyeden doğmuş ve bir asra yakın bir zaman mevcudiyetini idame etmiş bir müessesenin şu şekilde sona ermiş bulunması hissen tees-

sürü mucip olabilir. Fakat her şeyin üstünde olan maddi hakikatlerden ve ehemmiyetli bir âmme hizmetinin imkân nispetinde iyi ifası lüzumundan doğan zaruretlere karşısında hissiyatın geri olmadığını da kabul etmek lâzımgelir.

Diğer taraftan bir âmme hizmetini ve betahsis millî bir şirket elinde olan bir işi daha Devlet idaresinde almanın hususî teşebbüs erbabına ürküntü vereceği ve Devletin sermayeye muhtaç birçok müesseseleri varken herhangi bir mevzudaki hususî sermayeyi uzaklaştırıp oraya para yatırması doğru olmayacağı mülâhazalarını da Encümenimiz yerinde görmemiştir. Çünkü, bahis mevzu olan alım, satım işi, sermaye sahiplerinin yukarıda izah olunduğu üzere fiili ve hakiki zaruretlere doğan müracaat ve ricalarından başlayıp onların tam ve kâmil rızalarıyla ve hakikatte mutedil ve gerek sermaye sahiplerinin gerek şirketin hayatı ile alakalı diğer kimselerin hak ve menfaatlerini malî bünyede daima mevcudiyet ve inkişafını esaslı zir umde bildiğimiz hususî teşebbüs için bir ürküntü sezilememek icabeder. Filhakika hâdisenin tam realist bir tetkik karşısında arzettiği manzara şöyledir:

Şirketi Hayriye mevzuuna yatırılmış olan hususî sermaye bu mevzuda yaşama ve alâkahları faydalandırma imkânı mevcut olduğu müddetçe işinde devam etmiş ve bu imkân zaman ile ve türlü ârizalarla daralıp alâkahları sıkıntılı endişelere düşürünce bugüne kadar işte devam yolunda onu tutan Hükümetin hâmi eli bu sefer işten çekilme isteğinde de ona karşı muzahir olmuştur. Hakikatın tam ifadesi olan bu şekilden sermayeye ve sermayedara ürküntü değil emniyet ve itimaat gelir.

Birçok Devlet işlerinin paraya muhtaç olduğu ve para sıkıntısı çekildiği bir zamanda herhangi bir mevzua yatırılmış olan hususî sermayeyi Devletçe istihlâf esaslı ile ilgili düşüncesi-ne gelince:

1. Mevzumuzdaki sermayenin yukarıda izah edilen çekilmez zarureti ve isteği;

2. İşin ehemmiyetli ve hattâ memleket müdafaasıyla yakın alakalı bir âmme hizmeti olması;

3. İşte görülen endişe verici çöküntünün ve kifayetsizliğin içinde bulunduğumuz ve bilhassa bu alım, satım konuşmalarının cereyan ettiği

günlerde içinde bulunulan ağır şartların katı il-caları;

Gözönüne alınırsa Hükümetçe bu mevzu için yapılacak sermaye tahsisinin diğer mevzuların ehemmiyetinden daha az faydalı olmadığını kabul ve teslim etmek lâzımgelir.

Bütün bu mülâhaza ve müzakerelerden sonra Encümen çokluğu esas itibariyle satın almayı lüzumlu ve muvafık görerek maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Birinci madde; metinde lüzumsuz olarak yazılı (ve diğer) kelimesinin kaldırılması suretiyle aynen kabul edilmiştir.

İkinci madde; mukavele ile bu alım, satımdan mütevellit vergi, resim ve harçların ve taviz bedellerinin Hükümete aidiyeti kabul edilmiştir. Bu madde ile bu resim ve harçların bağışlanması istenilmiş olup bilhassa taviz bedelleri mülkiyet hakkı karşılığı olduğundan bu yola gidilmesi doğru görülmemiştir. Mukavelede buna ait hükümün muhafazası ile verginin, harç ve resimlerin ve taviz bedelinin Hükümetçe ödenmesi uygun görülerek bu hüküm kaldırılmış ve şirketin imtiyaz konusu olan Boğaziçinde vapur işletme hakkının inhisar halinde Devlet Denizyolları ve Limanları İdaresine geçtiğini gösterir lâyihadaki üçüncü madde hükmü daha açık ve toplu bir ifade ile ikinci maddeye konulmuştur.

Üçüncü madde; alım ve satım bedeli üzerinden bir gûna vergi ve resim alınmaması iki tarafın anlaşma esasları arasında bulunduğu göre bu bedelin hissedarlara tevziinde anlaşmaya göre böyle bir hükmün tesisine lüzum görüldüğünden bu madde yazılmıştır.

Dördüncü madde; mukaveleden önceki esaslarına göre 12 Mayıs 1944 tarihinden itibaren şirketin bütün hak ve muameleleri Hükümete intikal edeceğine göre memur ve müstahdemlerin de o tarihten Devlet Denizyolları ve Limanları kadrolarına intibakı ve memur ve müstahdemlerin müktesep hak ve derecelerini ifade ve tesbit için bu madde yazılmıştır.

Beşinci madde; mukavele ile şirket memur ve müstahdemlerine ait mevcut tekaüt sandığına dâhil memur ve müstahdemlerin tekaüt haklarının şirket statüsüne tâbi olarak eskisi gibi devam ettirmek hususunda memur ve müstahdemlerin ihtiyarına bırakılmış olan hakkın ve bu yola gidilmiyerek sandık sermayesinin aralarında tevzii halinde memur ve müstahdemlerin yeni idarede

başlayacak tekaüt haklarının esaslarını gösterir bir hükmün tesisine lüzum görüldüğünden beşinci madde bu maksatla yazılmıştır.

Muvakkat birinci madde; şirket hak ve menfaatlarının satın alma bedelinin mukavelede mukayyet tarihte ödenebilmesi için verilmesi icabeden fevkalâde tahsisatın temini maksadiyle bu madde yazılmıştır.

Muvakkat ikinci madde; 12 mayıs 1944 tarihinden itibaren şirket muamelâtı, hak ve vecibeleri mukavele ile Hükümete intikal etmiş olacağından o tarihten 1944 mali senesinin nihayetine kadar yapılmış ve yapılacak masrafların Devlet Denizyolları ve Limanları Umum Müdürlüğü bütçesinde yer almasını ve yine aynı müddet zarfında yapılmış veyapılacak tahsilâtın varidat bütçesine maledilmesini temin maksadiyle bu madde yazılmıştır.

Mer'iyet ve icra hükümlerini ihtiva eden Hükümet metninin dört ve beşinci maddeleri altı ve yedinci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Bu suretle Şirketi Hayriyenin satın alınmasına dair olan mukavenamenin tasdikını ihtiva eden kanun lâyihası yukarıda arzedilen sebepler ve izahlara göre yeniden tanzim edilerek müstacelen müzakere dileğiyle Umumî Heyetin tasvibi-ne konulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Bu M. M.	Kâtip
Kastamonu	Kayseri	İstanbul
T. Coşkan	F. Baysal	F. Öymen
Aydm	Aydm	Bursa
Gl. R. Alpman	Dr. R. Levent	A. M. Erhan
		Rey sırasında bulunmadım
Bolu	Çanakkale	Diyarbakır
Dr. Z. Ülgen	S. T. Arsal	R. Bekit
Diyarbakır		Edirne
Ş. Uluğ		M. N. Gündüzalp
Edirne	Erzurum	Giresun
M. E. Ağaoğulları	S. Altuğ	M. Akkaya
	Rey sırasında bulunmadım	
Giresun	Hatay	Hatay
A. Sayar	H. Selçuk	H. İlgaç
		İmzada bulunmadı

İstanbul	İstanbul	
H. Kortel	I. H. Ülkmen	
Kars	Kars	Kastamonu
E. Demirel	Ş. Karacan	H. Çoruk
	İmzada bulunmadı	
Kırklareli	Kırşehir	Kocaeli
Ş. Ödül	F. Seler	R. Fenmen
Kütahya	Kütahya	Manisa
H. Pekcan	S. Kutman	F. Kurdoğlu
	Rey sırasında bulunmadım	
Niğde	Trabzon	Tunceli
H. Ulusoy	M. S. Anamur	H. Üçöz
Urfa	Sivas	Sivas
E. Tekeli	H. Işık	H. Gökdalay
Yozgad	Yozgad	Zonguldak
S. İçöz	Z. Arkant	E. Erişirgil

Şirketihayriye'nin Hükümetçe satın alınması, millî varlıkta faydalı hizmetler görmüş ve yakın zamanlara kadar beğenilecek bir intizam ile işlemiş olan uzun ömürlü ve tam mânasiyle millî bir şirketin ortadan kaldırılması demektir.

Bu muamele, yurdun, bilhassa harp sonu kalkınmasında büyük hissesi bulunacak olan hususi teşebbüsleri korkutacaktır. Bu suretle millî sâ-y ve tasarruf ile birikmiş ve birikecek millî sermaye ile millî şirketler kurulması, münferit teşebbüslerin gelişmesi için vücudü elzem bulunan emniyet havası bozulacaktır. Memleketin iktisat rejimi bakımından da önemli bir nokta teşkil eden bu esaslı mahzur karşısında Hükümeti bu teklife sevkeden sebepleri kâfi bulmamaktayız. Bu karara muhalifiz.

Ankara	Bitlis	Çoruh
A. Çubukçu	B. Osma	A. R. Erem
İzmir	İzmir	İzmir
S. Epikmen	M. Birsal	Dr. K. Örs
Kütahya	Kütahya	Manisa
R. Peker	H. Benli	H. Sarhan
Rize		Tokad
T. B. Balta		H. N. Keşmir
Trabzon		Zonguldak
M. Aydın		H. A. Kuyucak

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Şirketihayriyenin satın alınmasına dair mukavelenamenin tasdiki hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Şirketihayriyenin bütün ihtiyaçları ile şirkete ait her nevi mal ve diğer hak ve menfaatlerin satın alınmasına dair Hükümetle Şirketihayriye Türk Anonim Şirketi arasında 20 . XI . 1944 tarihinde imza edilmiş olan ilişik mukavele tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — İşbu satmalma mukavele namesi damga resminden muaf olduğu gibi bu mukavele name ile Hükümetin tesviyesini üzerine aldığı bütün vergiler, resim, taviz bedelleri ve harçları ile bu vergilerin munzam kesirleri aranmaz.

MADDE 3. — Şirketihayriyenin bütün malları hak ve menfaatleri yapmakta olduğu hizmet ve buna müteallik inhisar hakkı da imtiyaz mukavelesi müddetiyle mukayyet olmaksızın Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Umumî idaresine geçer.

MUHTELİT ENCÜMENİN DEĞİŞTİRİŞİ

Şirketihayriye'nin satın alınmasına dair 20 . X . 1944 tarihli mukaveleinin tasdiki hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Şirketihayriye'nin bütün imtiyazları ile şirkete ait her nevi mal hak ve menfaatlerin satın alınmasına dair Hükümetle Şirketihayriye Türk Anonim Şirketi arasında 20 . X . 1944 tarihinde imza edilmiş olan mukavele tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Birinci maddede sözü geçen mal, hak ve menfaatler imtiyaz mukavelesindeki müddet ve kayıtlarla bağlı olmaksızın Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğüne geçer. Boğaziçi'nde muntazam vapur işletmesi inhisar şeklinde Umum Müdürlük tarafından yapılır.

MADDE 3. — Birinci maddede yazılı mukavele name ile satın alınan mal hak ve menfaatler bedeli olarak tasfiye heyetine ödenecek ve hissedarlara intikal edecek paradan hiçbir vergi ve resim alınmaz.

MADDE 4. — 12 Mayıs 1944 tarihinde Şirketihayriye hizmetinde bulunan memur ve müstahdemler, aldıkları maaş ve ücretlerin tekaül ettiği derece maaşlarıyla Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü kadrolarındaki derecelere intibak ettirilir ve bu derece maaşları kendileri için müktesep hak olur. Intibak ettirildikleri derece maaşları evvelce aldıkları miktardan az ise farkı yüksek dereceye terfi ile telâfi edilinceye kadar ödenir.

Bu memur ve müstahdemlerin intibak ettirildikleri derecelerden daha yüksek derecelere terfilerinde şirkette aynı dereceye tekabül eden aylıklarla geçen hizmetleri hesaba katılır.

MADDE 5. — Şirket memur ve müstahdemlerine ait tekaüt sandığı sandığa dâhil memur ve müstahdemlerin muvafakatleri halinde Devlet Denizyolları ve Limanları Tekâüt Sandığına mülhak ve kendi statüsüne tâbi olarak eskisi gibi devam eder. Mezkûr sandık kendi nizamnamemesi hükümleri mucibince tasfiye edildiği takdirde idareye intikal eden memur ve müstahdemlerin tekaütlük hak ve muameleleri sandığın tasfiye edildiği tarihten itibaren Devlet Deniz-

yolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemleri hakkındaki kanun hükümlerine tâbi tutulurlar.

Şu kadar ki bunlardan şirkette ve şirket tekaüt sandığının devamı esnasında geçen hizmetlerini saydırmak isteyenlerin tasfiye neticesinde sandıktan aldıkları parayı tamamen mezkûr Umum Müdürlük tekaüt sandığına ödemeleri şartıyla istekleri kabul olunur.

MUVAKKAT MADDE 1. — Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü 1944 mali yılı bütçesinde (Şirketihayriye'nin imtiyaz, hak ve mallarının satın alınma bedeli) adı altında yeniden açılacak 38. A faslına 2 550 000 lira fevkalâde tahsisat konulmuştur.

MUVAKKAT MADDE 2. — Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü'nün 1944 malî yılı bütçesinde (Şirketihayriye imtiyazının 12 Mayıs 1944 tarihinden itibaren 1944 malî yılı sonuna kadar işletme ve mu-bayaadan mütevellit bütün masraflar - ödenecek vergi, harçlar ve tâviz bedeli dâhil -) adı ile yeniden açılan 38. C faslına 3 500 000 lira fevkalâde tahsisat konulmuştur.

Bu işletmeden elde edilecek hasılat mezkûr Umum Müdürlük 1944 malî yılı bütçesine bağlı (B) işaretli cetvelde (Şirketihayriye işletmesi) adı ile yeniden açılacak 12 nci fasla varidat kaydolunur.

MADDE 6. — Hükümetin 4 nü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Hükümetin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 5. — Bu kanun hükümlerinin icrasına Münakalât ve Maliye Vekilleri memurdur.

9 . XI . 1944

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	R. Türel	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Hilmi Uran	H. Saka	N. E. Sumer
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	Sırrı Day	Fuad Sirmen
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	Suad H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. V.		Ti. V.
A. F. Cebesoy		C. S. Siren

MUKAVELENAME

Birinci fasıl

Devir ve temlik

İbra

Madde — 1

Hükümetle şifahen hâsıl olan mutabakat üzerine taraflar arasında mevcut imtiyaz mukavelesinden doğan bütün hak ve vecibelerden dolayı yekdiğerini mütekabilen ibra ederek aşağıdaki maddelerde yazılı kayıtlar mahfuz olmak üzere Hükümet Şirketi istihlâf etmeksizin mukaveleye ek listelerde gösterilen mallariyle Türkiye Cumhuriyeti hudutları dâhilindeki bütün hak ve menfaatlerini satın almayı, Şirket de satmağı kabul etmiştir.

Şöyle ki:

Şirket işbu mukaveleye ek listelerde gösterilen makinalı, makinasız bütün âlâtı sabiha ve sabitesiyle her nevi emvali menkule ve gayrimenkulesini ve Türkiye Cumhuriyeti hudutları dâhilindeki bütün hak ve menfaatlerini bu mukavelede kararlaştırılan hükümler dairesinde ve Şirket mallarının satın alınmasının itibari tahakkuk tarihi olan 12 Mayıs 1944 tarihinden muteber olmak ve ipotek ve rehin ve saire gibi her türlü kayıtlardan âri olarak Hükümete devir ve temlik etmiş, Hükümet dahi bu devir ve temliki kabul eylemiştir.

Üçüncü şahıslara karşı haklar ve borçlar

Madde — 2

İşbu mukaveleye ek listelerde dercedilmeyen ve 12 Mayıs 1944 tarihine kadar Şirketin yaptığı bütün akit ve diğer fiillerden doğan borçlar ve mesuliyetler ve haklar tamamen Şirkete aittir. Ancak 12 Mayıs 1944 tarihinden önce Şirket tarafından yapılmış hükümleri bu tarihten sonraya dahi sâri olan akitler, eskisi gibi mer'i olacak ve bu akitlerden 12 Mayıs 1944 tarihinden evvel doğan hak ve borçlar Şirketçe, bu tarihten sonra doğacak hak ve borçlar dahi Hükümetçe ifa ve istifa olunacaktır. Şirket bu kabul mukavelelerin mahiyetleriyle âkitlerin isimlerini gösterir listeyi bu mukaveleye bağlamak üzere işbu mukavelelerin imzasından itibaren en geç on gün zarfında Hükümete verecektir.

Şirket tarafından kiraya verilmiş olan deniz vasıtasıyla gayrimenkullerinin 12 Mayıs 1944 tarihinden sonraki zamana ait kiralardan ve diğer yolcu, hayvanat, eşya nakliyatından Şirketçe tahsil edilen mebalîğ Devlet Denizyolları ve Limanları İdaresine verilecektir.

12 Mayıs 1944 tarihinden önce Şirket tarafından tesellüm edilmiş olan her türlü malzeme bedelleri Şirketçe tediye edilecektir. Şu kadar ki, mezkûr tarihten önce Şirket tarafından mübayaa ve tesellüm edilmiş olan miktarı taraflarca malûm makina yağları bedelinden Şirketçe tediye edilmiş olan kısmından mütebakisi Hükümetçe ödenecektir.

Şirket tarafından sipariş edilip de 12 Mayıs 1944 tarihine kadar Şirketçe tesellüm edilmemiş olan eşya bedelleri Hükümetçe tamamen tediye edilerek tesellüm edilecektir.

12 Mayıs 1944 tarihinden sonraya muzaf olarak yolcu, eşya ve hayvanat nakil edilmesi için peşin olarak alınan ücretler dahi Devlet Denizyolları ve Limanları İdaresine geri verilecektir.

Şirket memurları ve müstahdemleri

Madde — 3

12 Mayıs 1944 tarihinde Şirket hizmetinde bulunan bütün Türk vatandaşı memurlar ve müstahdemler gerek şirket dâhili nizamnamesi hükümlerine ve gerek bu hususta müttehaz şirket usul ve

kaidelerine göre kendilerine tanınan ve memuriyet dereceleriyle almakta oldukları veya alabilecekleri aylık ve unvanlara taallük eden bircümle muktesep haklarıyla Devlet Denizyolları ve Limanları İdaresi emrine geçerler. Bu memur ve müstahdemleri idare istediği yerlerde ve kendi usullerine tâbi tutarak istihdam eder. Bu memurların ve müstahdemlerin Şirkette geçen filî hizmet müddetleri intibaklarının icrasında nazara alınır.

Şirket memurları ve müstahdemleri Tekaüt Sandığı

Madde — 4

Şirket memur ve müstahdemlerine ait tekaüt sandığı sandığa dâhil memur ve müstahdemlerin muvafakatlari halinde Devlet Denizyolları ve Limanları Tekaüt Sandığına mülhak ve kendi statüsüne tâbi olarak eskisi gibi faaliyetine devam eder. Ancakbu takdirde sandığa dâhil şirket memur ve müstahdemlerinin Şirket Tekaüt Sandığı Nizamnamesimucibince haiz oldukları bütün muktesep hakları mahfuz kalır. Ve muvafakat etmeyen memur ve müstahdemler hakkında tekaüt sandığı nizamnamesinin 22 nci maddesi hükümleri Hükümetçe tat bik olunur.

İkinci fasıl

Şirket mameleki için tesviye edilecek bedel

Madde — 5

Şirketin mukaveleye ilişik cetvelde teferrüatı gösterilen bütün mallariyle Türkiye Cumhuriyeti hudutları dâhilindeki hak ve menfaatlerine mukabil Şirkete hertürlü rüsum ve tekâliften âri ve muaf olarak iki milyon beşyüz elli bin (2 550 000) lira bedel tesviye edilecektir.

Mukaveleinin tasdiki ve hükümlerinin icrası

Madde — 6

Taraflarca imza ve teati olunan işbu mukavele Hükümetçe Büyük Millet Meclisinin tasdikına arz olunacaktır.

İşbu mukavele imzası tarihinden itibaren üç ayzarfında Büyük Millet Meclisince tasdik edilmediği takdirde hükümsüz sayılacak ve Şirketle Hükümet arasındaki imtiyaz mukavelesi hükümleri hiç bir merasime müracaat edilmeden yeniden meriyete girecektir.

Tediye şekli

Madde — 7

Şirkete mukaveleye ek cetvelde gösterilen mallarına ve Türkiye Cumhuriyeti dâhilindeki bütün hak ve menfaatlerine karşı tesviye edilecek olan (iki milyon beş yüz elli bin) lira dan tasfiyenin kanunen istilzam ettiği masraflarla tediyeleyeri karşılayacak bir meblâğ ayrıldıktan sonra mütebakisi şirketin asli ve temettü hisse senetleri mecmuu olan (kırk bin) hisseye göre taksim olunur. Şu kadar ki, asli hisse senetlerine verilecek olan meblâğ, herhalde temettü hisse senetlerinden beş lira fazla olacaktır.

Tediye zamanı

Madde — 8

Yukarıda yazılı iki milyon beş yüz elli bin Türk lirası işbu mukaveleinin Büyük Millet Meclisince tasdikını mütaakıp Şirket Heyeti Umumiyesinin vereceği fesih kararının ittihazı tarihinden itibaren on beş gün zarfında Hükümetçe şirket tasfiye memurlarına tediye edilecektir.

Müruruzaman

Madde — 9

Tasfiye müddeti esnasında tasfiye memurlarına ibraz olunmayan hisse senetlerinin bedelleri, ibraz olunan senetlerin bedellerinin tediyesine başlanıldığı tarihten itibaren on sene geçmekle Hükümet lehine müruruzamana uğrar. Tasfiye memurları ibraz olunmayan hisse senetlerinin bedelleri tasfiyenin sonunda ya kanunun emrettiği mercie veya Devlet Denizyolları ve Limanları İşletmesi Umum Müdürlüğü veznesine tevdi eyleyeceklerdir.

Şirkete ait evrak ve vesikalarının devir ve teslimi

Madde — 10

Şirket temlik ettiği makinalı ve makinasız edevatı sabiha ve sabitesi ile gayrimenkullerine ait ve elinde mevcut bütün tapu ve senetleri ile ve gemi sicilleri, tasarrufa ait diğer vesikaları, emlak ve araziye, iskelelere ait defterleri, plân, parseller, profil ve etütleri diğer bütün fennî evrakla memurlara ait sicil dosyalarını ve 2 nci maddede gösterildiği veçhile Hükümete lâzım olacak evrak ve istatistikleri bütün muhasebe defterleriyle meclisi idare ve umumî heyet kararları ve bilûmum ticaret defterleri, demirbaş defterlerini fabrika ve iskelelere ve vapurlara ait proje ve etütleri ve her nevi defterleri diğer mallarıyla beraber Devlet Denizyolları ve Limanları İdaresine teslim edecektir.

Buna mukabil Ticaret Kanununun 452 nci maddesi hükmü gereğince tasfiyeden sonra Şirketçe on beş sene müddetle muhafaza edilmesi icabeden vesikalar Devlet Denizyolları İdaresinde muhafaza edilecektir. Yalnız Şirket lüzumu halinde tetkik etmek veyahut tasdikli suretlerini almak hakkını haizdir.

Damga resmi, vergi, harç ve evkaf tâviz bedelleri

Madde — 11

Bu mukavele mucibince Hükümete devir ve temlik edilen bilûmum malların gerek ferağı ve gerekse işbu mukavele ve ekleri hükümlerinin icrave tamamlanması için verilmesi icabeden her nevi damga resmi, vergi, harç ve evkaf taviz bedellerinin tesviyesi tasfiye muamelâtının neticesine kadar Hükümete aittir.

20 . X . 1944

S. Akant

H. Vasıf Temel

A. F. Cebesoy

